

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Petrem Poláchem ve věci

žalobce: **A. V.**, nar. X, st. X
zastoupený advokátem JUDr. Matějem Šedivým
sídlem Václavské náměstí 21, 110 00 Praha 1

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
sídlem Poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 6. 2024, č.j. OAM-1410/ZA-ZA11-P11-2023,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 28. 6. 2024, č.j. OAM-1410/ZA-ZA11-P11-2023, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 8 228 Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce JUDr. Matěje Šedivého, advokáta se sídlem Václavské náměstí 21, 110 00 Praha 1.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce se včasně podanou žalobou ze dne 10. 8. 2024 domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalovaného (dále též „napadené rozhodnutí“), jímž žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

2. Z napadeného rozhodnutí vyplývá, že důvodem žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany je mimo jiné jím tvrzená obava z toho, že v případě návratu do země původu bude odveden do armády a nasazen do bojů na Ukrajině (srov. str. 3 napadeného rozhodnutí).
3. K tomuto tvrzenému azylovému důvodu žalovaný konstatoval, že branná povinnost a vojenská služba patří k základním státoobčanským povinnostem, které uznávají i mezinárodní lidskoprávní smlouvy. Dle *Informace Finské imigrační služby ze dne 31. 1. 2023* nehrozí mladým mužům vracejícím se do Ruské federace ze zahraničí jakékoli vyšší riziko jejich povolání k výkonu základní vojenské služby nebo nasazení do bojů než ostatním občanům, kteří na území Ruska pobývají, aniž by jej opustili. Z *Informace OAMP ze dne 21. 3. 2024* vyplývá, že během roku 2023 byly v Rusku zpřísněny tresty za vyhýbání se vojenské službě; převažují peněžité sankce. Žalobce byl ve své vlasti uznán bojeschopným, ale základní vojenskou službu neabsolvoval. Tvrdí sice, že mu v zemi původu přišla celkem čtyři předvolání od vojenské správy, která ale správnímu orgánu nedoložil. Žalovaný konstatoval, že samotná povinnost každého občana Ruska účastnit se vojenské služby nebo v rámci případné další mobilizace výcviku či dokonce bojových operací, pokud je evidentně zaměřena na veškeré bojeschopné muže bez ohledu na jejich rasu, národnost či náboženství, nemůže být chápána jako pronásledování ze strany ruských státních orgánů, a to ani v případě nasazení vojáků v ozbrojeném konfliktu. Obavy žalobce z povolání k výkonu vojenské služby v ruské armádě jsou proto bezpředmětné. Žalobce navíc uvedl, že nikdy neměl v plánu jít do armáda a je tedy jasné, že samotný konflikt na Ukrajině na tento jeho postoj neměl žádný vliv. Nadto z *Informace OAMP ze dne 21. 3. 2024* se podává, že ruská legislativa dává možnost výkonu náhradní civilní služby. Jedná se o případy, kdy vojenská služba protirečí víře či náboženství brance; dále mohou náhradní civilní službu nastoupit také původní obyvatelé Ruské federace, kteří vedou tradiční způsob života a jsou zapojeni do tradiční řemeslné výroby. Počet žádostí se ročně pohybuje okolo 2 tisíc, přičemž přibližně polovina bývá schválena. Žalobce tedy ve své vlasti může žádat o náhradní civilní službu, pokud se chce legální cestou vyhnout základní vojenské službě. Pokud jde o obavy žalobce, že bude poslán do bojů na Ukrajině, žalovaný poukázal na to, že z *Informace OAMP ze dne 21. 3. 2024* plyne, že ruské úřady, včetně prezidenta Putina, explicitně odmítly, že by branci byli cíleně posíláni do bojových operací na Ukrajině. Po anexi a vyhlášení částečné mobilizace se neobjevovaly informace o nasazení branců ve velkých počtech, i když v individuálních případech k tomu může docházet. Žalovaný také argumentoval, že občané Ruskem napadených oblastí žádné záruky na zajištění svého bezpečí a zachování života nemají. Žadatelům z Ukrajiny v minulosti nebyla v souvislosti s výkonem vojenské služby v armádě a obraně vlasti udělována mezinárodní ochrana za účelem vyhýbání se výkonu této jejich občanské povinnosti; tím spíše nemůže být udělena ani žadatelům z Ruska (srov. str. 7-9 napadeného rozhodnutí; obdobně znova str. 12-13 napadeného rozhodnutí).

II. Podání účastníků

4. Proti napadenému rozhodnutí žalobce brojí žalobou, jíž se domáhá jeho zrušení a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení. Poukazuje na to, že žalovaný jím uplatněnou argumentací vypořádal tak, že nemínil zasahovat do základní státoobčanské povinností, jíž je povinná vojenská služba, a to ani s ohledem na aktuální politickou a bezpečnostní situaci v Ruské federaci. Dle žalobce ovšem dochází k bizarní situaci, kdy v případě jeho návratu do země původu a uplatnění branné povinnosti bude nucen účastnit se bojů na Ukrajině, přestože

Česká republika pokládá postup Ruska vůči bránící se Ukrajině za projev státního terorismu. Nuceným vycestováním žalobce do Ruské federace tedy dojde k nepřímé podpoře tohoto terorismu, neboť žalobci kvůli zájmu na zachování vlastního bezpečí nezbyde nic jiného než aktivně plnit bojové úkoly, které mu budou uloženy. Žalobce zdůrazňuje, že je rozdíl mezi účastí v boji na straně bránícího se státu, oproti podpoře akcí útočícího státu, jehož počínání je porušením mezinárodního práva. Žalobci bylo jeho rodinou sděleno, že byl poptáván odvodovými pracovníky, kteří zjišťovali jeho pobyt. Neví, jestli byl mobilizován k bojům na Ukrajině, avšak existence této reálné hrozby pro něj představuje překážku vycestování do země původu.

5. Žalobce dále uvádí, že v případě nuceného návratu do domovského státu nemíní skrývat své politické přesvědčení, protože za podporu válkou zasažené Ukrajiny nutně bude kriminalizován. Je přesvědčen, že správní orgán správně nezjistil skutkový stav věci.
6. Žalovaný ve svém vyjádření uvádí, že žalobce pojal žalobu jako rozšiřování svého azylového příběhu. V průběhu správního řízení ovšem nezmínil, že by se ve vztahu ke svým politickým názorům obával perzekuce v případě, kdy by se musel vrátit do země původu. Žalovaný se vymezuje proti „nátlakové“ rétorice žalobce, že pokud by se vrátil do Ruska, tak by své politické přesvědčení neskrýval. Obdobnou taktiku by mohl využít kterýkoli žadatel o udělení mezinárodní ochrany, který pochází ze země, kde jsou některé projevy perzekuovány. Co se týče obavy žalobce z odvedení do bojů na Ukrajině, odkazuje žalovaný na napadené rozhodnutí.

III. Posouzení věci krajským soudem

7. Žaloba byla podána osobou oprávněnou (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „s. ř. s.“), ve lhůtě stanovené v § 32 odst. 1 písm. b) zákona o azylu.
8. Krajský soud v Brně přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu žalobních bodů, jež žalobce uplatnil v žalobě (§ 75 odst. 2 s. ř. s.), jakož i řízení, které předcházelo jeho vydání, a ověřil, zda rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Při přezkoumání rozhodnutí soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.), s přihlédnutím k čl. 46 odst. 3 *směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany* (tzv. procedurální směrnice).
9. Soud ve věci rozhodl v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez nařízení ústního jednání.
10. Po posouzení věci dospěl soud k závěru, že žaloba je důvodná.
11. Ze správního spisu vyplývá, že žalobce jako důvod své žádosti o mezinárodní ochranu uvedl, že se bojí odjet do Ruska, protože jej tam hledá vojenská správa, která jej chce vzít do armády; domů mu chodí předvolání a lidé z vojenské správy jej také navštívili v místě jeho bydliště (srov. str. 3 poskytnutí údajů k žádosti o mezinárodní ochranu ze dne 19. 10. 2023). Při pohovoru žalobce mimo jiné sdělil, že byl v Rusku uznán bojeschopným; přišla mu celkem 4 předvolání do armády. Poslední dopis mu přišel dne 5. 9. 2023 a datum předvolání bylo na 18. 9. 2023; jeho obsahem bylo, aby se žalobce dostavil na vojenskou správu pro upřesnění dokladů ohledně vojenské registrace. Žalobce absolvoval vojenskou registraci, když mu bylo 17 let, protože je to povinnost. Základní vojenskou službu neprodělal. Lidé z

vojenské správy přišli před rokem v období podzimního narukování k nim domů, ale nikdo nebyl doma; vědí o tom od sousedů. Předpokládá, že jej chtěli odvést do armády. Nikdy nechtěl do armády, ale s ohledem na situaci v Rusku je kvůli Ukrajině hrozba vojenské služby reálnější. O tom, že by byl poslán do bojů na Ukrajinu je přesvědčený proto, že hodně jeho kamarádů bylo odveleno na Ukrajinu v období narukování. Byli posláni na hranice nebo přímo na Ukrajinu, jeden kamarád dokonce utrpěl zranění nohy a oka. Nutili jej, aby podepsal prohlášení, že nebude dál šířit informace o tom, co se mu stalo (srov. str. 2-3 protokolu o pohovoru k žádosti o mezinárodní ochranu ze dne 18. 10. 2023).

12. Při posuzování argumentace žalobce týkající se jeho obavy z povolání do armády a vyslání do bojových operací na území Ukrajiny vycházel správní orgán z následujících shromážděných podkladů: *Informace Finské imigrační služby – Vyhýbání se odvodům během mobilizace ze dne 31. 1. 2023*; *Informace OAMP – Ruská federace, základní vojenská služba, Účast vojáků základní vojenské služby ve válce na Ukrajině ze dne 21. 3. 2024* a *Informace OAMP – Ruská federace, Náhradní civilní služba ze dne 21. 3. 2024*.
13. Soud předně konstatuje, že nemůže přisvědčit tvrzení žalovaného, že žalobce pojal žalobu jako rozšiřování svého azylového příběhu. Jádrem žaloby je argumentace, že žalobci v zemi původu hrozí povolání do armády a vyslání do bojových operací na území Ukrajiny, kde se Ruská federace dopouští státního terorismu. Žalobce rozporuje, že se v případě útočné války jedná o plnění státoobčanské povinnosti. Obavu z mobilizace, výkonu vojenské služby a nasazení do bojových operací na Ukrajině přitom žalobce uvedl již při podání žádosti, zopakoval při pohovoru a žalovaný se tímto důvodem v napadeném rozhodnutí zabýval. Nejedná se tedy o žádnou novotu. Zmínka žalobce, že by po nuceném návratu do Ruska neskrýval své politické přesvědčení, není z hlediska uplatněných žalobních bodů rozhodující.
14. Krajský soud po prostudování věci naznal, že žalovaný se dostatečně nezabýval tím, zda žalobci v případě návratu do země původu skutečně nehrozí zapojení do válečného konfliktu na Ukrajině, jakým způsobem probíhá v Ruské federaci nástup do základní vojenské služby a zda neprobíhá (skrytá) mobilizace, případně zda lze i v době invaze na Ukrajinu místo vojenské služby absolvovat náhradní civilní službu. Za tímto účelem si žalovaný neopatrnil dostatečné množství aktuálních a relevantních zpráv o zemi původu.
15. Žalovaný se v napadeném rozhodnutí rozsáhle zabýval tím, že branná povinnost je státoobčanskou povinností a sama o sobě není relevantním důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, a to ani tehdy, hrozí-li žadateli o mezinárodní ochranu riziko účasti v ozbrojeném konfliktu. Soud s tímto závěrem v obecnosti souhlasí, nicméně konstatuje, že je nutno jej modifikovat ve světle aktuální judikatury.
16. Pokud jde o samotné hodnocení povinnosti vojenské služby, soudy opakovaně konstatovaly, že odmítání výkonu vojenské služby pro vlastní stát není samo o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany ani tehdy, pokud by se výkon vojenské služby pojil s rizikem účasti na bojových akcích. Z tohoto obecného pravidla však existuje řada výjimek. Jednu z nich, která má relevanci pro případ žalobce, upravuje čl. 9 odst. 2 písm. e) *směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004, o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované*

ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“). Podle něj lze za pronásledování považovat rovněž jednání spočívající v trestním stíhání nebo trestu za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody vyloučení uvedené v čl. 12 odst. 2 kvalifikační směrnice. Mezi ně patří páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činů, které odporují zásadám a cílům OSN, jež uvádí preambule a články 1 a 2 Charty OSN (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 2. 2015 ve věci C-472/13, Shepherd).

17. V odkazovaném rozsudku Soudní dvůr objasnil, že k naplnění čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice stačí, aby bylo pouze pravděpodobné, že by žadatel mohl spáchat činy uvedené v čl. 12 odst. 2 této směrnice (bod 39). Žadatel zároveň nemusí prokazovat, že by sloužil přímo v boji. Uvedené ustanovení kvalifikační směrnice se týká i situací, ve kterých by se žadatel podílel na páčání válečných zločinů jen nepřímo tím, že by při plnění svých úkolů s rozumnou mírou pravděpodobnosti poskytl nezbytnou podporu pro přípravu nebo uskutečnění těchto zločinů (bod 46). Na tyto závěry Soudní dvůr navázal i později v rozsudku ve věci E. Z., kde uvedl, že čl. 9 odst. 2 písm. e) se musí vykládat tak, že, „*pro brance, který odepře vykonat vojenskou službu za konfliktu, avšak nezná své budoucí služební zařazení v rámci armády, v kontextu všeobecné občanské války, která se vyznačuje opakovaným a systematickým páčáním zločinů nebo jednání uvedených v čl. 12 odst. 2 téže směrnice armádou, která nasazuje brance, by výkon vojenské služby znamenal přímou či nepřímou účast na páčání takových zločinů nebo jednání bez ohledu na zařazení v rámci armády*“ (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 11. 2020 ve věci C-238/19, E. Z. proti Bundesrepublik Deutschland).
18. Taktéž Nejvyšší správní soud (dále též „NSS“) ve svém rozsudku ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45, vyslovil, že „*samotné plnění branné povinnosti nelze bez dalších souvislostí považovat za důvod pro udělení mezinárodní ochrany dle § 12 ani § 14a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, pokud se ovšem jedná o plnění takové povinnosti v regulérní armádě demokratického právního státu, které je v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem, a pokud je daným státem respektována možnost odepření výkonu takové vojenské služby z důvodu svědomí či náboženského přesvědčení, ať již zavedením náhradní (civilní) služby nebo jiným způsobem, nebo přinejmenším, pokud takové odepření výkonu vojenské služby není (...) trestáno nepřiměřenými nebo diskriminačními sankcemi.*“
19. Aby odepření výkonu vojenské služby, se kterým se pojí trestní stíhání, potenciálně mohlo být důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, musí se s přiměřenou pravděpodobností prokázat, že by výkon vojenské služby zahrnoval páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činů, které odporují zásadám a cílům OSN. Pro posouzení této otázky přitom není nutné, aby se branec přímo podílel na bojových akcích, ani aby předem znal přesné zařazení v rámci armády. To vše platí za předpokladu, že armáda, ve které by sloužil, opakovaně a systematicky páchá uvedené zločiny.
20. I když tedy lze obecně souhlasit s tím, že branná povinnost je státoobčanskou povinností a vyhýbání se nástupu do vojenské služby a dezerce nejsou důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, je nutno tyto skutečnosti posuzovat s ohledem na současnou situaci v Ruské federaci. Ruská vojenská invaze na Ukrajinu je aktem mezinárodní agrese, přičemž je obecně známým faktem, že tato skutečnost je uznávána napříč mezinárodním společenstvím. Brannou povinností a vojenskou službu tudíž nelze v takové situaci považovat

za státoobčanskou povinnost (srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 2. 2025, č. j. 32 Az 48/2023-65). Je totiž nutné rozlišovat, zda občan plní brannou povinnost a v rámci mobilizace se zapojí do ozbrojeného konfliktu, v němž je ohrožena svrchovanost a územní celistvost bránícího se státu (srov. usnesení NSS ze dne 11. 8. 2016, č. j. 2 Azs 135/2016-34), nebo zda se má občan v rámci vojenské služby zapojovat do útočných bojových akcí, které jsou mezinárodním společenstvím obecně odmítány a při nichž dochází k páchání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo jiných vážných nepolitických zločinů (srov. rozsudek NSS ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45). Krajský soud v Brně přitom již v rozsudku ze dne 16. 11. 2022, č. j. 41 Az 25/2022-92, uzavřel, že ruská armáda na území Ukrajiny páchá válečné zločiny a dopouští se porušení mezinárodního humanitárního práva (obdobně srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2024, č. j. 22 Az 48/2023-31).

21. Konkrétně k problematice obavy cizince z odvedení do armády Ruské federace (byť v souvislosti s otázkou vyhoštění) se vyjádřil také Nejvyšší správní soud ve svém recentním rozsudku ze dne 31. 7. 2024, č. j. 2 Azs 163/2024-27. Zdůraznil v něm, že politickému prohlášení vrcholných představitelů Ruské federace je třeba přiznat velmi omezenou vypovídací hodnotu. Dále uvedl, že ani z veřejných zdrojů, ani z výňatku z informace Finské imigrační služby neplynou žádné jednoznačné závěry ohledně trvání mobilizace v současnosti, naopak odkázal na výskyt nezákonné praxe, kdy policie v Rusku překračuje své pravomoci a odvádí osoby k vojenské komisi, a uložil žalovanému, aby se zabýval nejen legislativní rovinou mobilizace, ale především reálným průběhem mobilizace, včetně různých forem skryté mobilizace.
22. Soud zdůrazňuje, že žalovaný jako východisko svého posouzení v projednávané věci uvedl, že vyhlášená mobilizace byla ukončena (srov. str. 7 napadeného rozhodnutí), přičemž odkázal na *Informaci Finské imigrační služby*. Z žádného z podkladů pro napadené rozhodnutí ovšem komplexně nevyplývá, jaký je faktický stav mobilizace v Ruské federaci. Žalovaný sice v tomto ohledu využil výňatek zprávy Finské imigrační služby, ta se však týká pouze otázky zacházení se záložníky navracejícími se ze zahraničí. Z této zprávy nevyplývají žádné závěry ohledně trvání mobilizace v současnosti. Jak uvedl Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 31. 7. 2024, č. j. 2 Azs 163/2024-30, „z výňatku z informace Finské imigrační služby (jde o překlad pouze jedné z otázek týkající se zacházení se záložníky vracejícími se ze zahraničí) neplynou žádné jednoznačné závěry ohledně trvání mobilizace v současnosti. Finská imigrační služba uvádí, že se nepodařilo nalézt žádné informace z veřejných zdrojů o tom, jak je na hranici zacházeno s vracejícími se záložníky. Dále informace odkazuje na článek právníka M. K. ze dne 3. 11. 2022, podle něhož nelze určit, zda je návrat do Ruska bezpečný pro ty, kteří uprchli do zahraničí. Navrátilivší se nemohou být podle M. K. odvedeni do armády, neboť mobilizační kampaň skončila, ale mohou být odvedeni, pokud bude rozhodnuto o jejím pokračování. Zároveň informace poukazuje na výskyt nezákonné praxe, kdy policie v Rusku překračuje své pravomoci a odvádí osoby k vojenské komisi. Z obou informací OAMP pak ohledně trvání částečné mobilizace neplynou žádné závěry“.
23. Krajský soud v Brně již v rozsudku ze dne 16. 11. 2022, č. j. 41 Az 25/2022-92, uvedl, že „ruský prezident dosud nepodepsal oficiální „demobilizační“ dekret. Podle dostupných informací ruské právo nezná pojem „demobilizace“. To znamená, že vyhlášená mobilizace zůstává v platnosti, dokud splní svůj cíl nebo dokud nezmizí vojenská hrozba, která byla důvodem jejího vyhlášení. Vzhledem k tomu, že válka pokračuje a není jasný přesný cílový počet branců, zřejmě

nelze mluvit o tom, že by vyhlášená mobilizace splnila svůj cíl. V tuto chvíli proto není zcela jasné, zda v Rusku i nadále dochází k povolávání branců. V duchu zásady „v pochybnostech ve prospěch žadatele“ proto krajský soud vycházel z toho, že mobilizace trvá“ (obdobně srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2024, č. j. 22 Az 48/2023-31).

24. V žádném případě tedy není obecně známou ani nijak prokázanou skutečností, že mobilizace v Ruské federaci skončila a nadále neprobíhá v žádné formě. V podkladech pro vydání napadeného rozhodnutí taková informace absentuje, naopak je z použitých zdrojů zjevné, že obecně je informací o tom, co se v Rusku skutečně děje stran mobilizace, naprostý nedostatek. Prohlášení vrcholných ruských představitelů o tom, že mobilizace skončila, nelze považovat za dostatečné a nelze jim přičítat vypovídající hodnotu stran nebezpečí, které by žalobci mohlo hrozit (srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 12. 2024, č. j. 16 Az 9/2024-29, bod 31, či rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 2. 2025, č. j. 32 Az 48/2023-65).
25. Dále soud v souvislosti s žalobní námitkou ohledně nesprávně zjištěného skutkového stavu konstatuje, že žalovaným použité materiály považuje za nedostatečně aktuální i nedostatečně relevantní, a to jak co se týče stavu mobilizace a výkonu vojenské služby, tak pokud jde o možnost absolvování náhradní civilní služby.
26. Podkladem pro vydání rozhodnutí žalovaného mají být dle § 23c písm. c) zákona o azylu přesné a aktuální informace z různých zdrojů o státu, jehož je žadatel o udělení mezinárodní ochrany občanem. Tyto informace o zemi původu musejí být v maximální možné míře 1/ relevantní, 2/ důvěryhodné a vyvážené, 3/ aktuální a ověřené z různých zdrojů, 4/ transparentní a dohledatelné (srov. rozsudek NSS ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008-81, č. 1825/2009 Sb. NSS). Za náležité zjištění informací o zemi původu je odpovědný žalovaný (srov. rozsudky NSS ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005-58, a ze dne 25. 4. 2019, č. j. 5 Azs 207/2017-36). Zprávy, které si správní orgán opatří, tedy musí být mj. adresné (relevantní) a aktuální. Zastaralost zpráv přitom „nelze posuzovat pouze na základě faktu, že od vypracování, resp. vydání takové informace uplynul určitý čas; zastaralá je taková zpráva, která obsahuje informace, které v důsledku změny okolností v období mezi vypracováním zprávy a jejím použitím již nejsou aktuální, neboť situace, jíž zpráva popisuje, je již zcela jiná. Pokud se podstatně změni situace, může být zastaralá i zpráva stará pouhý týden a pokud je situace stabilní, může být použitelná i zpráva stará několik let“ (srov. rozsudek NSS ze dne 22. 1. 2020, č. j. 6 Azs 109/2019-74). Soud proto posuzoval, zda si žalovaný opatřil dostatečné a aktuální informace o zemi původu, což zároveň představuje nezbytnou podmínku pro řádné zjištění skutkového stavu.
27. Žalovaným použitá *Informace Finské imigrační služby ze dne 31. 1. 2023* je ve vztahu k situaci žalobce nerelevantní, neboť nepopisuje problematiku základní vojenské služby ani mobilizace. Nijak z ní nevyplývá, jakým způsobem fungují odvody k základní vojenské službě a zda může být žalobce zapojen do války na Ukrajině (srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 2. 2025, č. j. 32 Az 48/2023-65). Jak již bylo poukázáno, ani dle Nejvyššího správního soudu z této zprávy neplynou žádné jednoznačné závěry ohledně trvání mobilizace v současnosti; navíc informace poukazuje na výskyt nezákonné praxe, kdy policie v Rusku překračuje své pravomoci a odvádí osoby k vojenské komisi (srov. rozsudek NSS ze dne 31. 7. 2024, č. j. 2 Azs 163/2024-30).

28. V *Informaci OAMP – Ruská federace, základní vojenská služba, Účast vojáků základní vojenské služby ve válce na Ukrajině ze dne 21. 3. 2024*, která se týká primárně základní vojenské služby, se hovoří o zpřísnění trestů za vyhýbání se vojenské službě od října 2023. První potrestání se chápe jako přestupek, mezi sankce se řadí rovněž pozastavení řidičského oprávnění, zákaz registrace vozidel, zákaz získat půjčku apod. Opakované provinění je trestný čin se sankcí až dva roky odnětí svobody. Z této zprávy ovšem není zcela zřejmé, zda status trestného činu za opakované provinění se týká jen základní vojenské služby, nebo služby v armádě obecně. Uvedené sankce účinné od října 2023 ovšem odpovídají *Informaci Finské imigrační služby ze dne 15. 9. 2023* (zpráva není součástí správního spisu). Soudu je však ze zveřejněných rozhodnutí správních soudů známo, že předmětná zpráva zmiňuje rozsáhlé legislativní změny ztěžující možnost vyhnout se službě v armádě. Zásadně byly zpřísněny pokuty za vyhýbání se povolání do armády či k mobilizaci (např. za vyhýbání se povolávacímu rozkazu se možná výše pokuty zvýšila desetkrát), a to s účinností od října 2023. Při vyhýbání se povolávacímu rozkazu mohou být omezena práva osob, za každý nesplněný povolávací rozkaz může být uložena zvlášť pokuta. Od srpna 2023 docházelo k zasílání povolávacích rozkazů k mobilizaci (poštou, SMS zprávami či telefonicky), od října 2023 se mají zvýšené pokuty týkat i povolávacích rozkazů k mobilizaci, na podzim 2023 se měl též projednávat návrh zákona, který by umožňoval uložit za vyhýbání se povolávacímu rozkazu trest odnětí svobody až na pět let (srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 1. 2025, č. j. 21 Az 23/2024-53).
29. Soud zdůrazňuje, že žalovaným v projednávané věci použita *Informace OAMP – Ruská federace, základní vojenská služba, Účast vojáků základní vojenské služby ve válce na Ukrajině ze dne 21. 3. 2024* sice zmiňuje změny ve vymáhání vojenské služby a změny v sankcích za její odmítání účinné od října 2023, ovšem ohledně novot ve vztahu k mobilizaci je velmi kusá a nejasná. Její primární zaměření totiž cílilo na základní vojenskou službu, nikoliv mimořádnou mobilizaci. Je přitom třeba akcentovat, že napadené rozhodnutí bylo vydáno až v červnu 2024, tedy více než osm měsíců po zásadních legislativních změnách od října 2023 (srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 1. 2025, č. j. 21 Az 23/2024-53). Zjištěný skutkový stav proto nelze mít v tomto ohledu za dostatečný a aktuální, vyžadovat bude zásadní doplnění.
30. Nadto soud akcentuje, že z *Informace OAMP – Ruská federace, základní vojenská služba, Účast vojáků základní vojenské služby ve válce na Ukrajině ze dne 21. 3. 2024* vyplývá, že veřejné zdroje (např. nezisková organizace *Idite Lesom* nebo *RFE/RL*) informovaly o případech tlaku na brance mimo jiné před koncem základní vojenské služby, aby podepsali smlouvu s armádou; dále informovaly taktéž o využití/zneužití neznalosti na straně branců nebo o značných ekonomických pobídkách pro vstup do ruské armády. Poukázat je třeba také na to, že název jednoho článku, z něhož informace OAMP vycházela, hovoří dokonce o podezření z ubití muže k smrti kvůli odmítnutí bojovat na Ukrajině, což vyvolává značné znepokojení (srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 1. 2025, č. j. 21 Az 23/2024-53). Na základě dosavadně zjištěných informací nelze řádně vyhodnotit, v jakém rozsahu dochází k vyvíjení nátlaku na brance. Nelze tedy posoudit, zda by bylo přiměřeně pravděpodobné, že i kdyby žalobci nehrozilo přímé vyslání do bojů v rámci výkonu základní vojenské služby, bude na žalobce vyvíjen tlak, aby podepsal smlouvu s armádou, a zda by tento tlak mohl představovat pronásledování nebo vážnou újmu ve smyslu zákona o azylu (srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2024, č. j. 19 Az 7/2024-50).

31. Pokud jde o *Informaci OAMP - Ruská federace, Náhradní civilní služba ze dne 21. 3. 2024*, soud konstatuje, že z této zprávy není zřejmé, zda by se žalobce za aktuální situace, tj. po invazi Ruska na Ukrajinu, mohl s přiměřenou pravděpodobností vyhnout základní vojenské službě tím, že požádá o výkon náhradní civilní služby. Dle uvedené zprávy totiž čl. 2 zákona o náhradní civilní službě specifikuje, že nad rámec víry a náboženství lze náhradní civilní službu absolvovat, jestliže osoba patří k původním obyvatelům Ruské federace. Dále podle zdrojů není náhradní civilní služba omezena čistě na náboženské důvody, ale lze o ni žádat i na základě jiných důvodů, např. z přesvědčení morálních, etických, pacifických atd. Zdroj poslední informace však není datován. Není tedy zřejmé, zda by se žalobce mohl aktuálně jednoduše vyhnout základní vojenské službě (natož mobilizaci) tím, že by požádal o náhradní civilní službu z důvodu, že nechce bojovat na Ukrajině. Zároveň zpráva uvádí, že byl zdokumentován nátlak na žadatele v průběhu jednání o náhradní civilní službu, bližší informace však informace neuvádí. Počet žádostí o náhradní civilní službu se pohybuje ročně okolo 2 000, přibližně polovina je schválena. Informace ovšem odkazuje na zprávu *Dánské migrační služby, Rusko: Aktualizace k vojenské službě od července 2022, z prosince 2022*, která výslovně uvádí, že se jedná o počty před 24. 2. 2022, a u počtů žádostí odkazuje na zdroj *Open Democracy, Is Russia forcing people to fight in Ukraine? z 25. 5. 2022*. Na základě této informace však nelze bez dalšího vyhodnotit, zda by žalobce mohl s přiměřenou pravděpodobností uspět se svou žádostí o náhradní civilní službu. Z výpovědi žalobce přitom nevyplynulo, že by měl náboženské přesvědčení. Důvod, pro který nechce vykonat základní vojenskou službu, jsou obavy z vyslání na Ukrajinu. Informace obsahuje pouze sdělení, že by výkon náhradní civilní služby měl být umožněn i během mobilizace, přestože minimálně v prvních měsících mobilizace nebyla náhradní civilní služba možná. Soud tedy konstatuje, že na základě uvedené informace nelze dospět k závěru, že je přiměřeně pravděpodobné, že by žalobce mohl požádat o výkon náhradní civilní služby a že by se tím mohl vyhnout svému nasazení v bojích na Ukrajině (srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2024, č. j. 19 Az 7/2024-50).
32. Na základě doposud zjištěných skutečností tedy nelze určit, zda v případě žalobce lze za aktuální situace trvat na tom, aby využil řízení za účelem získání postavení odpírače vojenské služby z důvodu svědomí k tomu, aby mohl získat ochranu ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice. V této souvislosti bude nutné zjistit bližší informace ohledně náhradní civilní služby po začátku invaze Ruska na Ukrajinu dne 23. 2. 2022 a také k otázce, zda důvody uváděné žalobcem mohou vést k vyhovění žádosti o náhradní civilní službu. Zároveň bude nutné žalobci dát prostor, aby se vyjádřil, zda mu nějaké skutečnosti brání v podání této žádosti, případně zda v jeho případě existují takové skutečnosti, na základě kterých lze mít za to, že jeho žádosti nebude vyhověno.
33. Soud dodává, že pouhá skutečnost, že žalobce do České republiky přicestoval za účelem studia, neodletěl zpět do vlasti kvůli napadení Ukrajiny Ruskem a chtěl si zde zlegalizovat svůj pobyt, bez dalšího neznamená, že jeho žádost o mezinárodní ochranu je nutně účelová, resp. že jeho tvrzení o hrozbě pronásledování jsou nevěrohodná (srov. rozsudek NSS ze dne 22. 3. 2023, č. j. 5 Azs 24/2023-23, bod 28). Ruská invaze na Ukrajinu, s níž žalobce spojuje své obavy z pronásledování, započala až v době, kdy žalobce pobýval v České republice (přicestoval v roce 2019). Za těchto okolností bylo na místě, aby se žalovaný zabýval i otázkou, kdy skutečně vzniklo riziko, že by žalobce mohl být v zemi původu pronásledován, a lze-li jej považovat za tzv. uprchlíka *sur place* ve smyslu čl. 5 kvalifikační směrnice v

důsledku nově nastalých okolností v zemi jeho původu (k institutu uprchlíka *sur place* srov. např. rozsudek NSS ze dne 30. 12. 2008, č. j. 8 Azs 37/2008-80).

34. Žalovanému soud v dalším řízení ukládá, aby žalobcovu žádost posoudil ve světle shora citované judikatury a na základě relevantních, aktuálních, vyvážených a transparentních podkladů, které budou v souladu se závěry rozsudku NSS ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008-81, a které co nejbližší osvětlí okolnosti výkonu základní vojenské služby. Žalovaný posoudí 1/ zda je přiměřeně pravděpodobné, že bude žalobce v rámci výkonu vojenské služby nucen bojovat ve válce na Ukrajině, případně v příhraničních oblastech, 2/ zda je přiměřeně pravděpodobné, že bude v rámci výkonu základní vojenské služby na žalobce vyvíjen nátlak, aby podepsal smlouvu s ruskými ozbrojenými silami a nastoupil do armády a zda by forma tohoto nátlaku mohla představovat pronásledování nebo vážnou újmu. Dojde-li žalovaný k závěru, že žalobci hrozí pronásledování nebo vážná újma z důvodu účasti na válce na Ukrajině v rámci základní vojenské služby, případně z důvodu nátlaku, který by byl na žalobce vyvíjen za účelem podpisu smlouvy s ruskými ozbrojenými silami, shromáždí aktuální zprávy vztahující se k této problematice a řádně posoudí, zda lze rozumně trvat na tom, aby žalobce nejdříve využil žádosti o náhradní civilní službu, případně aby získal postavení odpírače vojenské služby tím, že se na předvolání k základní vojenské službě nedostaví.

IV. Závěr a náklady řízení

35. S ohledem na shora uvedené krajský soud rozhodl o žalobě tak, že jí v plném rozsahu vyhověl a napadené rozhodnutí zrušil s tím, že se věc vrací žalovanému k dalšímu řízení, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto rozsudku.
36. V dalším řízení je žalovaný vázán právním názorem krajského soudu obsaženým v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
37. Výrok o nákladech řízení má oporu v § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch. Žalobce měl ve věci plný úspěch, a přísluší mu proto právo na náhradu nákladů řízení před krajským soudem, které důvodně vynaložil proti žalovanému, který ve věci úspěch neměl (neboť napadené rozhodnutí bylo zrušeno).
38. Za účelně vynaložené náklady považoval krajský soud mimosmluvní odměnu zástupce žalobce za dva úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení a písemné podání žaloby) po 3 100 Kč podle § 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, advokátního tarifu, ve znění účinném do 31. 12. 2024. Za úkony právní služby to činí celkem 6 200 Kč. K tomu je nutné připočíst hotové výdaje dvakrát po 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu, ve znění účinném do 31. 12. 2024). To činí dohromady částku 6 800 Kč. Zástupce žalobce je plátcem DPH, protože se odměna advokáta navyšuje o 21 %.
39. Žalovaný je tedy povinen zaplatit žalobci částku ve výši celkem 8 228 Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce JUDr. Matěje Šedivého, advokáta se sídlem Václavské náměstí 21, 110 00 Praha 1 (výrok II.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o ní musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 29. ledna 2026

JUDr. Petr Polách v. r.
samosoudce